

พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ:
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวของคนจีนพลัดถิ่น
DESCENDANT OF THE CENTURY AND THE MEMORY
OF THE MEMORY OF THE BLACK ROSE-CAT:
POWER STATUS IN THE EXILED CHINESE FAMILY

เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์¹ และขวัญชนก นัยจรณ์^{2*}
Premvit Vivattanaseth¹, and Khwanchanok Naijarun^{2*}

¹School of Liberal Arts, University of Phayao

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

*corresponding author e-mail: nkhwanchanok@hotmail.com

Received: 8 August 2019; Revised: 7 November 2019; Accepted: 12 November 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่ปรากฏในวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่นในนวนิยายพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดลักษณะอำนาจ 3 ลักษณะ ได้แก่ การควบคุม การใช้อิทธิพล และการครอบงำ นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่น ปรากฏลักษณะของการใช้อำนาจ ได้แก่ การควบคุม การใช้อิทธิพล และการครอบงำ ลักษณะของการใช้อำนาจขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคลนั้นที่มีในครอบครัว จำแนกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสามีและภรรยา พ่อกับลูก แม่กับลูก พี่กับน้อง ลูกแท้กับลูกบุญธรรม และความรู้อำนาจของตัวละครหญิง เฉพาะเพศชายมีการผลัดเปลี่ยนอำนาจกัน อำนาจสูงสุดคืออำนาจควบคุมอยู่ที่ผู้ชายที่บริหารกิจการของครอบครัว ส่วนเพศหญิงอำนาจสูงสุดอยู่ที่แม่ ผู้หญิงจึงมักใช้อำนาจในลักษณะของการครอบงำ ส่วนการใช้อำนาจในลักษณะอิทธิพลเป็นการใช้อำนาจเฉพาะสถานการณ์และบริบทที่ฝ่ายตรงข้ามมีสถานะเป็นรอง

คำสำคัญ: พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
คนจีนพลัดถิ่น

Abstract

The study aims to investigate the power status of the exiled Chinese family from descendant of the century and the memory of the memory of the black rose-cat. The research was conducted by using a qualitative method. The research framework was three power characteristics: control, influence, and domination. The data was analyzed and presented by descriptive methods. The findings reveal that three power images; control, influence, and domination exist and have a strong influence on the Chinese family. According to personal status in their family, there are 6 characteristics of power; the power image between husbands and wives, fathers and children, mothers and children, brothers and sisters, the biological children and the adoptive children and the non-power status of the female individuals in the novel. There is a reshuffle of power among the men in the family only. The most powerful status belongs to the men who take control of the family. For women, the one who has the most power is mothers, but this is less than men's power. Women tend to use domination to take control of the family's members. For influence, it is applicable in some cases and contexts; the biological child expresses some power on the adoptive child.

Keywords: descendant of the century and the memory of the memory of the black rose-cat, power status, the exiled chinese

บทนำ

นวนิยาย เรื่อง พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ของ วีรพร นิติประภา เป็นนวนิยายที่ได้รับรางวัลจากหลายองค์กร อาทิ รางวัลดีเด่น ประจำปี 2560 จากสำนักงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 เซเวนบุคอวอร์ด ครั้งที่ 24 ประจำปี 2560 และได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปี 2561 นวนิยายเรื่องนี้บอกเล่าเรื่องราวของกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในราวตอนกลางสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผ่านครอบครัวของตัวละครคือ ตั้งจื่อตงและเสี่ยวม รวมถึงลูก ๆ ทั้งลูกบุญธรรม และลูกแท้ ด้วยเหตุที่มีทั้งลูกบุญธรรมและลูกแท้ผนวกกับค่านิยมของคนจีนที่รักลูกชาย จึงทำให้เกิดการใช้อำนาจในครอบครัวหลายลักษณะปรากฏในวิถีชีวิตของครอบครัวคนจีน เช่น ระบบคิดแบบปิตาธิปไตยที่มีอิทธิพลต่อระบบคิดของคนจีน ซึ่ง Sangkhaphannanon, (2016) ได้กล่าวถึง

ระบบปิตาธิปไตยว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกดขี่ครอบครัวที่อยู่บนพื้นฐานของระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการจัดลำดับชั้นที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี สรุปคือการปกครองในระบบครอบครัวที่เพศชายเป็นใหญ่ อันเป็นระบบคิดที่ถูกปลูกฝังอยู่ในวัฒนธรรมคนจีนมาช้านาน ดังที่ Rodsub (2012) กล่าวว่าสังคมวัฒนธรรมจีนปรากฏประเพณีและวัฒนธรรมที่แสดงความไม่เสมอภาคระหว่างชายกับหญิง รวมถึงการกดขี่ การสร้างมายาคติให้ผู้หญิงถูกครอบงำทางความคิดว่า ตนนั้นด้อยค่าไม่อาจทัดเทียมชาย เช่น เรื่องการรัดข้อเท้าของผู้หญิงจีน ตลอดจนปรัชญาของลัทธิของขงจื้อ (confucianism) อันเป็นวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมที่ชาวจีนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติก็แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีสถานภาพเป็นรองผู้ชาย ปรากฏผ่านหลักสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การเคารพบูชาบรรพบุรุษ 2) ความเชื่อเรื่องวิญญาณ และ 3) ความเชื่อเรื่องสวรรค์ หลักความเชื่อทั้งสามล้วนแฝงนัยยะทางการเมืองการปกครองอันมีผู้ชายเป็นใหญ่ รวมถึงอำนาจในพื้นที่ที่แสดงสถานะของหญิงว่าไม่มีสิทธิ์รุกรานเข้ามาในปริณทณของชาย ทายาทที่เป็นผู้ชายคนโตจะเป็นผู้ดูแลสืบทอดกิจการทั้งหมด จะเห็นได้ว่าระบบคิดแบบปิตาธิปไตยได้ปรากฏให้เห็นในนวนิยายและส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของตัวละครรวมถึง โครงเรื่องด้วย แต่ก็มีใช้ทั้งหมดเหมือนกับนวนิยายที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตคนจีนพลัดถิ่นในไทยที่ถูกแต่งขึ้นมาในอดีต เนื่องจากนวนิยายเรื่องนี้ตัวละครผู้ชายที่เป็นผู้นำครอบครัวมี 2 คน มีลักษณะการใช้อำนาจที่ต่างกัน โดยตัวละครรุ่นพ่อไม่ได้ใช้การปกครองในรูปแบบเผด็จการชายเป็นใหญ่ไปเสียทั้งหมด เพราะเขาเคารพความคิดเห็นของภรรยาและลูกสาวด้วย ส่วนตัวละครรุ่นที่ 2 คือรุ่นลูกใช้อำนาจอย่างมีวเมาจนทำให้ครอบครัวประสบแต่ความหายนะ ดังที่ Thipdet et al. (2019) ได้ศึกษาเรื่องสั้นของชาติ กอบจิตติ นักเขียนรางวัลซีไรต์ในแง่มุมของภาษากับอุดมการณ์ว่า มนุษย์มีความพยายามที่จ้องจะเอาเปรียบ แอ่งชิงผลประโยชน์กันอยู่ตลอดเวลาโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางศีลธรรม ผู้ที่เข้าถึงทรัพยากรได้มากกว่ามักจะมีอำนาจความได้เปรียบมากกว่า อีกทั้งยังพร้อมที่จะฉกฉวยเอาประโยชน์จากคนที่อ่อนด้อยกว่า ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่านวนิยายที่เล่าเรื่องราวของคนจีนที่ถูกประพันธ์ขึ้นใหม่ได้รับอิทธิพลของสังคมสมัยใหม่นั้นทำให้ระบบคิดแบบปิตาธิปไตยลดบทบาทลงหรือไม่ และการใช้อำนาจในครอบครัวเป็นไปในลักษณะใด รวมถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ถูกกล่าวถึงในเรื่อง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่นมากน้อยเพียงใด

อำนาจ ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามว่า “สิทธิ, ความสามารถหรือสิ่งที่สามารถทำหรือบันดาลให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กำลัง ความรุนแรง การบังคับ” (Thai Royal Society, 2013) ซึ่งออนเซ็นและมาเจอร์ (อ้างใน Wanchana, 2014) กล่าวถึงอำนาจว่าอำนาจคือ ความสามารถของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะสร้างผลกระทบต่อพฤติกรรมหรือความคิดเห็นของคนอื่น อำนาจเป็นกระบวนการที่มีพลวัตไม่หยุดนิ่ง โดยได้อธิบายความสัมพันธ์

ของการใช้อำนาจว่า การแสดงตัวของอำนาจมักปรากฏ 3 ลักษณะ คือ การควบคุม (control) เป็นการใช้อำนาจที่ผู้ใช้สามารถจำกัดทางเลือกหรือกำหนดพฤติกรรมของผู้รับอำนาจได้อย่างแม่นยำ การใช้อิทธิพล (influence) เป็นการใช้อำนาจที่ผู้ใช้ไม่สามารถจำกัดทางเลือกหรือกำหนดพฤติกรรมของผู้รับอำนาจได้อย่างชัดเจน และการครอบงำ (domination) เป็นรูปแบบของการใช้อำนาจในระดับสังคม เป็นอำนาจเหนือ สามารถทำให้เป็นไปตามได้ จะเห็นว่าอำนาจมีความเป็นพลวัตไม่มีใครครอบครองอำนาจได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ในนวนิยายพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบคำที่นำเสนอเรื่องราวของครอบครัวคนจีนพลัดถิ่น ปรากฏการใช้อำนาจในหลายลักษณะและอำนาจดังกล่าวส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนด้วย ซึ่งอำนาจในลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องถือเป็นจุดเด่นที่สร้างความน่าสนใจให้แก่นวนิยายเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวของคนจีนพลัดถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่ปรากฏในวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่น และพิจารณาลักษณะการใช้อำนาจรวมถึงระบบคิดเกี่ยวกับอำนาจของคนจีนพลัดถิ่นที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบคำ ทั้งนี้ผลของการวิจัยนอกจากจะทำให้เข้าใจในระบบคิด ปัจจัยแห่งพฤติกรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวจีนในอดีตแล้ว ยังสามารถนำความรู้ไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ทั้งทางด้านวรรณกรรม สังคมวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์ ได้อีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวของคนจีนพลัดถิ่นครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้ข้อมูลจากนวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบคำ ของวีรพร นิติประภา มาจำแนกลักษณะการใช้อำนาจตามแนวคิดของออนเซ็นและมาเจอร์ (อ้างใน Wanchana, 2014) คือ การควบคุม (control) การใช้อิทธิพล (influence) และการครอบงำ (domination) แล้วนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวของคนจีนพลัดถิ่นที่ปรากฏในนวนิยาย โดยนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่ปรากฏในวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่น และลักษณะการใช้อำนาจรวมถึงระบบคิดเกี่ยวกับอำนาจของคนจีนพลัดถิ่นที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบคำ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏในวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่น

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏในวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่นในนวนิยาย เรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบคำ จากการวิเคราะห์พบการใช้อำนาจของตัวละครในลักษณะ

การควบคุม (control) การใช้อิทธิพล (influence) และการครอบงำ (domination) เนื่องจากอำนาจ เป็นสิ่งที่สามารถเลื่อนไหลไปตามสถานะของบุคคลที่มีในครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัย จึงขอเสนอ ผลการวิจัยตามคู่ของตัวละครที่ปรากฏความสัมพันธ์เชิงอำนาจ จำนวน 6 ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสามีและภรรยา ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพ่อกับลูก ความสัมพันธ์เชิงอำนาจแม่กับลูก (แม่กับลูกแท้ และแม่กับลูกบุญธรรม) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างพี่กับน้อง (พี่ชายกับน้องสาว) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างลูกแท้กับลูกบุญธรรม และ ความไร้อำนาจของตัวละครหญิง ดังนี้

1.1 อำนาจระหว่างสามีและภรรยา

จากการศึกษา พบอำนาจระหว่างสามีภรรยาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ อำนาจที่สามีเป็นผู้ควบคุม กล่าวคือ สามีในครอบครัวของคนจีนมีอำนาจสูงสุดในการควบคุม สมาชิกในครอบครัว เป็นผู้กำหนดชะตากรรมของทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะผู้หญิงจะถูก ควบคุมโดยผู้ชาย นั่นหมายความว่าสามีใช้อำนาจโดยการเป็นผู้ควบคุม (control) ส่วนภรรยามี สถานะเป็นผู้อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมตามธรรมเนียมปฏิบัติ และลักษณะที่ 2 คือ แม่อำนาจ ในทางปฏิบัติจะถูกควบคุมโดยสามี แต่ภรรยาก็มีวิธีการใช้อำนาจทางอ้อมในลักษณะของ การครอบงำ (domination) เพราะภรรยาไม่มีอำนาจในการควบคุมสามีในทางตรงได้ จึงต้องใช้ อำนาจทางอ้อมเพื่อให้ความคิดของตนได้นำไปปฏิบัติหรือเป็นที่ยอมรับ ดังนี้

ก. อำนาจที่สามีเป็นผู้ควบคุม (control) ส่วนภรรยามีสถานะเป็นผู้อยู่ภายใต้ อำนาจการควบคุม

จากการวิเคราะห์พบว่าอำนาจที่ตั้งใจจะมีปรากฏส่วนมากเป็นอำนาจนอกบ้าน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความคิดในเรื่องของการวางรากฐานให้ครอบครัวมีสถานะ ทางการเงินที่ดี และเป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งอำนาจที่ปรากฏในลักษณะนี้คือ ตงสามารถตัดสินใจ ทุกอย่างได้โดยไม่ต้องปรึกษาผู้ใด ส่วนเสี่ยวซึ่งเป็นภรรยาก็มีหน้าที่ยอมรับชะตากรรมที่สามีกำหนด รวมถึงผิงมู่ ภรรยาซึ่งมีอายุเพียง 15 ปี ที่ต้องการใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสานความหวัง แห่งการกลับมาอาศัยแผ่นดินเกิดตอนบั้นปลายชีวิต ดังปรากฏเนื้อหาในตัวอย่างหลายตอน เช่น

ตงต้องการคนดูแลทรัพย์สินของเขาที่เมืองจีน เขาจึงไปขอเด็กผู้หญิงมาเป็น ภรรยา เพื่อให้ดูแลทรัพย์สินในช่วงระหว่างที่เขายังทำมาหากินอยู่ที่เมืองไทย แสดงให้เห็นชัดเจนว่า สามีมีอำนาจโดยชอบธรรมในการควบคุมให้ภรรยาอยู่ภายใต้อำนาจของเขา อีกนัยหนึ่งคือการใช้ ผู้หญิงเพื่อเป็นเครื่องมือในการตอบสนองความต้องการของผู้ชาย ดังข้อความว่า

เพื่อจะมีคนอยู่ดูแลทรัพย์สินทางเมืองจีน ตาหวดตงยังไปขอเด็กผู้หญิงในหมู่บ้านมาเป็นเมียด้วยคนหนึ่ง ชื่อผิงมู่ย อายุสิบห้า ผิวขาวละเอียดเนียนและเยียบเยียนราวหมอกต้นฤดู ... หลังอยู่กับฉันสามปีกรรยาก็ผิงมู่ยได้เพียงสามเดือน...ตาหวดตงก็กลับเมืองไทย ปีถัดมาเขาก็ได้ลูกชายจากความรักเดียวตายแสนสิ้นนั้นอีกคน

(Nitiprapha, 2018)

ด้วยอำนาจของสามี เป็นอำนาจที่กรรยาไม่อาจทัดทานได้ ดังนั้นกรรยาจึงต้องเป็นผู้รองรับและปรับตัวอยู่ภายใต้อำนาจควบคุมนั้น ดังเช่นเสี่ยวเม เมื่อทราบว่าสามีไปมีกรรยาที่สองอยู่ที่เมืองจีน เสี่ยวเมจึงพยายามที่จะปรับตัวยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น อีกทั้งเมื่อทราบว่าสามีต้องการไปตั้งรกรากอยู่ที่เมืองจีน ซึ่งไม่อาจทัดทานได้ จึงต้องพยายามปรับตัวเพื่อที่จะให้มีภาพลักษณ์ที่ดีกว่ากรรยาที่เมืองจีน ดังปรากฏในข้อความว่า

ยายหวดเสี่ยวเมก้มหน้าก้มตาต่อสู้กับการมาถึงของมัชฉิมวัยไปตามลำพัง เจียบ ๆ จดจ่อใจกับการจะอพยพไปตั้งรกรากบนแผ่นดินใหญ่ในฐานะเมียคนโต ผู้มีสิทธิ์สมบูรณ์เหนืออาณาจักรบ้าน พยายามพัฒนาตนให้มีอารยะกว่าเมียสาวลูกชวานา ผูกเรียนเขียนอ่านภาษาแต้จิ๋ว หัดฟังเพลงที่ผิงมาในวีรร้องของจานแผ่นเสียงจากเซี่ยงไฮ้ พยายามชินกับการใส่เสื้อฉ่องซ่าอันแสนจะอึดอัด

(Nitiprapha, 2018)

ข. กรรยาใช้อำนาจทางอ้อมในลักษณะของการครอบงำ (domination) เพื่อแสดงความคิดเห็นและบงการสามี จากเหตุการณ์ตอนหนึ่งในเรื่องพบว่า เสี่ยวเมจัดการให้จิตรไสวแต่งงานกับยี่สุน ซึ่งในขณะนั้นทุกคนในครอบครัวรู้ว่าจงสว่างชอบพอกับยี่สุนอยู่ แต่ด้วยอีกเหตุผลหนึ่งคือ จงสว่างเป็นเพียงลูกบุญธรรม ในตอนแรกตงไม่พอใจที่เสี่ยวเมจัดการให้จิตรไสวแต่งงานกับยี่สุน แต่ถูกการครอบงำจากเสี่ยวเมจึงจำต้องทำตาม ดังข้อความที่ว่า

ผู้หญิงตั้งเยอะเยอะ ทำไมเลือกจะมาแต่งเอากับคนนี้ ตาหวดตงถามเสียงดัง ...

แล้วลองนึกดูดี ๆ นะ เรากับอาคุงลีเป็นเพื่อนรัก จะมาต้องเป็นทองแผ่นกันทั้งที่ไปเอาลูกสาวเขามาเป็นเมียลูกคนที่ไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไข พ่อแม่หรือไม่มีหัวนอนปลายเท้าก่อนจะลดเสียงลงเป็นกระซิบ ความจริงมี ... ยังไงก็เป็นความจริงอยู่วันยังค่ำ ... ตาหวดตงอ้าอึ้ง เจียบไปไม่รู้จะตอบเมียว่าอย่างไร เขาไม่เคยคิดถึงเรื่องนี้มาก่อน นั่นก็ลองบอกความจริงกับเขา แล้วคอยฟังเสียงผู้หญิงจะว่ายังไง ... ตาหวดตงตอบได้แค่นั้น หัวใจเขาสลายจนบอกไม่ได้ว่าปวดแปลบที่รู้สึกทุกนาที่นั้นมาจากที่ไหน

(Nitiprapha, 2018)

ตงถูกเสี้ยมครอบงำความคิดว่าจงสว่างไม่ใช่ลูกของตน จึงมีความคิดที่คล้อยตาม และทบทวนว่าถ้าหากว่าจงสว่างจะมีสิทธิในทรัพย์สินกิจการของตนคนละครั้งกับจิตรไสวจะไม่ใช่เป็นการสมควร เพราะจงสว่างเป็นแค่ลูกหญิงเผ่าถ่านที่ตนขอมมาเลี้ยง ตงจึงใช้อำนาจของความเป็นผู้นำครอบครัวเข้าควบคุมสมาชิกในครอบครัว โดยให้จิตรไสวแต่งงานกับยี่สุน่ ดังข้อความว่า

เสื่อหนุนอยู่ถ้าเดียวตอนยังไม่มิลูกมีเมียคับแคบแคไหนก็อยู่ด้วยกันได้ ไม่ต้องใช้เนื้อที่มาก ตาหวดตงว่า แต่พอถึงเวลาจะเอาเมียเอาลูก...ต่อให้รักกันยังไงก็ต้องเกิดเป็นสงคราม ผู้พ่อหลุดปากออกมาอย่างยากลำบาก กรอดกราดกัดฟันราวกับเจ็บซ้ำ ไม่ใช่เขาไม่รักลูกชายคนนี้ เขาเลี้ยงอาหวังมาตั้งแต่ตื่นเท่าฝาหอย น้อยหนึ่งลูกก็ไม่เคยทำให้ชุ่นช้อง ... จู๊ ๆ เขาก็ต้องมาตระหนักรู้ว่าอาหวังลูกหญิงเผ่าถ่านไม่มีหัวนอนปลายเท้าคนนั้นเข้มแข็งกว่าลูกในไส้ของเขาเองเป็นไหน ๆ และหากไม่จัดการให้เรียบร้อยลูกแท้ ๆ ก็อาจไม่มีโอกาสครอบครองอาณาจักรที่เขาทุ่มลงทั้งชีวิตสร้างมา

จู๊ ๆ มันก็เป็นไปไม่ได้ที่จะให้ลูกเลี้ยงจะมามีสิทธิเสียงเท่าเทียมลูกแท้ในสายเลือด

(Nitiprapha, 2018)

จากการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพบว่า มีหลายตอนที่เสี้ยมใช้การครอบงำเพื่อให้ตงผู้เป็นสามีเห็นดีเห็นงามกับความคิดของตน และใช้ตงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ซึ่งเมื่อตงเป็นผู้สื่อสารความคิด จึงไปสู่อำนาจในทางปฏิบัติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวคนอื่นไม่สามารถปฏิเสธได้ เพราะตงเป็นผู้ควบคุมสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว

1.2 อำนาจระหว่างพ่อกับลูก

อำนาจระหว่างพ่อกับลูกที่ปรากฏในนวนิยาย พบว่ามี 2 ลักษณะ คือ พ่อกับลูกแท้ และพ่อกับลูกบุญธรรม ซึ่งลูกแท้และลูกบุญธรรมมีสถานะที่แตกต่างกัน จึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันด้วย ดังนี้

ก. พ่อกับลูกแท้

ลูกแท้ของตงกับเสี้ยม มีจำนวน 4 คน ได้แก่ จรุงสิน เจริตศรี จิตรไสว และจรัสแสง จะเห็นว่าจิตรไสวเป็นลูกชายแท้ ๆ เพียงคนเดียวของตระกูล ดังนั้นจิตรไสวจึงเป็นความหวังของพ่อกับแม่ในการสืบทอดธุรกิจของครอบครัว ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพ่อกับลูกแท้มีดังนี้

พ่อเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในครอบครัว เป็นเจ้าชีวิตของลูกสาวและภรรยา แต่จะให้เกียรติลูกชายซึ่งเป็นเพศชายเหมือนกัน เพราะลูกชายจะเป็นผู้รับสืบทอดกิจการต่อจากพ่อ ลักษณะอำนาจแบบนี้เป็นไปตามการปกครองแบบปิตาธิปไตยหรือการปกครองแบบชายเป็นใหญ่

ดังนั้นพ่อจึงมักให้ลูกชายไปติดต่อการงานนอกบ้าน ส่วนลูกสาวมีหน้าที่อยู่เรือน หรือทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังความตอนที่ตงและจิตไสวไปประชุมกำหนดราคาค้าปลีก ส่วนจงสว่างไปเจรจาซื้อขายข้าวเปลือก ลูกสาวคือเจริตศรีดูแลงานในบ้าน จรุงสินได้รับคำสั่งให้ไปช่วยเฝ้าร้านข้าวสารของครอบครัว ดังข้อความที่ปรากฏว่า

จงสว่างมีนัดเจรจาซื้อขายข้าวเปลือกกับกลุ่มพ่อค้าเมืองปราจีน ฯ ที่โรงสี บางคล้า ตาหวดตงกับจิตไสวมีประชุมกำหนดราคาค้าปลีกกับพันธมิตรข้าวที่ร้านยี่ เจริตศรีช่วยกันกับสามีจัดเก็บส่งคืนข้าวของที่หยิบยืมใครต่อใครมาใช้ในงาน จรุงสินไปโรงเรียน ยายหวดเสงี่ยมทำความสะอาดบ้าน เหลือแต่จรุงสินซึ่งยังไม่กลับไปปราจีนบุรีที่ว่างอยู่ จึงถูกตาหวดตงขอให้ไปช่วยเฝ้าร้านข้าวสาร

(Nitiprapha, 2018)

อำนาจระหว่างพ่อกับลูกแท้ที่ปรากฏการใช้อำนาจทั้งที่พ่อมีต่อลูก ซึ่งเป็นอำนาจในลักษณะการควบคุม และอำนาจที่ลูกมีต่อพ่อ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจในระดับรองลงมาคือการใช้อิทธิพลให้พ่อปฏิบัติตาม กล่าวคือ เป็นลักษณะการใช้อำนาจที่ผู้ใช้อำนาจไม่สามารถจำกัดทางเลือกหรือกำหนดพฤติกรรมตอบสนองของผู้รับอำนาจได้อย่างชัดเจน ซึ่งการใช้อำนาจในลักษณะนี้ที่ปรากฏมีเพียงคนเดียว คือ จิตรไสว ลูกชายคนเดียวของตงเท่านั้น ดังเช่นในตอนที่ยิตรไสวเลือกเรียนโรงเรียนนายเรือ ตงคัดค้านถึงขั้นขู่ว่าจะตัดพ่อตัดลูกแต่จิตรไสวก็ไม่สนใจ จนตงต้องเป็นฝ่ายยอมเอง แสดงให้เห็นถึงการใช้อิทธิพลในฐานะลูกชายคนเดียว ดังข้อความที่ว่า

โดยไม่มีใครคาดคิด จิตรไสวก็ตัดสินใจเข้าเรียนในโรงเรียนนายเรือ ตาหวดตง ค้านหัวชนฝา เขาลงทุนส่งลูกชายไปเรียนเมืองจันทน์เพื่อให้ศึกษาค้าขาย จะได้มาช่วยกันดูแลกิจการภายใน ... แต่ส่งจดหมายตัดทอนถึงขั้นตัดขาดพ่อลูกไปอย่างไร้ผล ในที่สุดตาหวดตงก็ต้องจำนนปล่อยเลยตามเลยไป

(Nitiprapha, 2018)

ข. พ่อกับลูกบุญธรรม

ลูกบุญธรรมที่ปรากฏในเรื่อง คือ จงสว่าง ซึ่งเป็นลูกชายของหญิงชาวจีน ตงและเสงี่ยมไปของจงสว่างมาเลี้ยงตั้งแต่แรกคลอด จึงนับว่าจงสว่างเป็นลูกชายคนโตในครอบครัวของตง แต่อยู่มาไม่นานเมื่อเสงี่ยมคลอดลูกชาย สถานะของจงสว่างก็เปลี่ยนไปจากลูกชายที่เคยได้รับความรัก กลายเป็นเพียงเครื่องมือในการทำธุรกิจ เมื่อจงสว่างทราบว่าตนเองเป็นเพียงลูกเลี้ยงจึงลดความสำคัญของตนเองในบทบาทของลูกชายลงมาเป็นเพียงเบี้ยล่างให้กับทุกคน โดยเฉพาะพ่อที่ใช้อำนาจควบคุมเขาได้ทุกอย่าง ลูกบุญธรรมไม่มีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่ากับลูกที่แท้ จงสว่างจึงมักตกเป็นเบี้ยล่างให้กับอำนาจของพ่อและแม่เสมอ พ่อกับแม่มักจะใช้อำนาจเพื่อควบคุมเขาทั้งทางตรง

และทางอ้อม เช่น ใช้ให้ไปตามหาน้องชาย ใช้เป็นเครื่องมือในการธุรกิจ ซึ่งสุดท้ายธุรกิจที่มีทั้งหมด ก็ไม่ได้ตกถึงเขา แต่ตกอยู่กับลูกชายที่แท้เท่านั้น และแม้แต่ผู้หญิงที่เขารัก ก็ยังถูกแย่งชิงโดยการใช้ อำนาจควบคุมของพ่อและแม่ ดังข้อความที่ว่า

ทุกคนรู้ เขาเองก็รู้ ...ทำไมจะไม่ เขารู้ดีกว่าใครว่าเกิดอะไรขึ้น ทุกสิ่งในชีวิตเขา ล้วนผกผันขึ้นขมจากเหตุผลเพียงข้อเดียว...เขาเป็นลูกเลี้ยง และไม่ว่าจะพยายามเท่าไร บากบั่นเพียงไร อดทนแค่ไหน เขาก็ไม่อาจเปลี่ยนความจริงข้อนี้ได้

(Nitiprapha, 2018)

1.3 อำนาจระหว่างแม่กับลูก

อำนาจระหว่างแม่กับลูกที่ปรากฏในนวนิยาย พบว่ามี 2 ลักษณะ คือ แม่กับลูกแท้ และแม่กับลูกบุญธรรม ซึ่งลูกแท้และลูกบุญธรรมมีสถานะที่แตกต่างกัน จึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ปรากฏอำนาจความยุติธรรมระหว่างเพศอันเป็นผลให้การปฏิบัติของแม่ต่อลูกแท้และลูกบุญธรรมแตกต่างกันไป ด้วย โดยเพศชายจะได้รับการยกย่องมากกว่าเพศหญิง ดังนี้

ก. แม่กับลูกแท้

เสีี่ยมพูดจาหวานล่อมแกมบังคับให้เจริตศรีแต่งงานครั้งที่สองกับชายลูกครึ่ง จีนแคะกับแต่จิว โดยที่เธอใช้อำนาจในลักษณะของการใช้อำนาจบังคับลูกสาว กล่าวคือ เมื่อลูกสาวไม่เห็นดีเห็นงามด้วย ก็เปลี่ยนวิธีการเป็นด่าและตบตีเพื่อให้ลูกสาวเปลี่ยนใจ ดังปรากฏในข้อความว่า

พอแม่สื่อมาทาบทาม ยายทวดเสีี่ยมก็รีบชักแม่น้ำทั้งห้า หวานล่อม อายุนานามเอ็งก็ไม่น้อยแล้วนะอีศรี ผัวรีก็มีมาก่อน คนนี้ถึงแก่อนิดแก่อน้อยก็จะเป็นไรมี ...แล้วหนูมากกว่านี้ก็ใช่เขาจะอยากได้ผู้หญิงใช้แล้วสันดานอย่างเอ็งเป็นเมีย ฟังยังไม่ทันจบ เจริตศรีรู้สึกพะอืดพะอมขึ้นทันที ก็ครั้งที่หนกันที่รู้สึกอยากจะไปให้พ้น ๆ ... ก็ครั้งที่หนที่ ต้องทนกับความรู้สึก ...ว่าแม่ไม่รัก

... มีน้ำผึ้งเก่าเขาถึงเฉดเอาแต่หม้อข้าวไม่ทันด่า เจ็บแสบเหมือนโดน กระชวกแทงกลางใจซ้ำ ๆ และง่ายตายพอกันกับการแต่งงานหนก่อน ... เจริตศรีตอบตกลง

(Nitiprapha, 2018)

ในขณะที่เมื่อเป็นกรณีของจิตรไสวที่มีนิสัยชอบไปลักเล็กขโมยน้อย เสีี่ยมกับไม่เคยว่าอะไร และยังบอกอีกว่าหากจิตรไสวอยากได้อะไรก็ให้บอกกับแม่ และแม่จะหาซื้อให้ได้ทุกอย่าง ดังปรากฏในข้อความว่า

ตอนเด็กเวลาเกิดถูกใจข้าวของของเพื่อนที่โรงเรียนเข้า เขาก็มักผลอหยิบเอามาเป็นของของตัวเองเสียเฉย ๆ และยังคงถึงกับถูกพ่อฟาดเอาแรง ๆ ด้วยเข็มขัดครั้งหนึ่งเมื่อจับได้ว่าไปขโมยนาฬิกาพกของแปะฮงร้านตะปุมมา ...

ไหว้อย่างได้อะไรบอกแม่ ลูกไม่ลักเอาของของคนอื่นมาเข้าใจใหม่ ลักเล็กขโมยน้อยเป็นเรื่องน่าละอาย มีแต่คนยกจนเท่านั้นจำเป็นทำ เงินทองเรามี ถึงไม่ใช่เศรษฐีเจ้าสัวเราก็ซื้อหาให้ไหวได้ทุกอย่าง

(Nitiprapha, 2018)

จากข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบกับแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติของแม่ที่มีต่อลูกสาวและลูกชายแตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีของลูกสาวแม่จะใช้การบังคับ ดุด่า เมื่อลูกสาวไม่ปฏิบัติตามทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องร้ายแรง ขณะเดียวกันหากเป็นลูกชายแม่จะกระทำความผิด จากตัวอย่างคือขโมยของผู้อื่น แม่กลับไม่ดุด่า แต่บอกเพียงว่าถ้าหากอยากได้ให้มาบอกแม่แม่จะหาซื้อให้ทุกอย่าง การปฏิบัติของแม่จึงแสดงให้เห็นว่าแม่เป็นลูกแท้ ๆ แม่ก็รักลูกชายมากกว่าลูกสาว

ข. แม่กับลูกบุญธรรม

เสี้ยมรักลูกของตนเองมากกว่าลูกบุญธรรมอย่างจงสว่าง เสี้ยมแสดงออกโดยการกระทำที่อยู่ศีลธรรมเสมอ ดังข้อความที่เจริตศรีเล่าเรื่องราวของเสี้ยมกับจงสว่าง ดังนี้

ข้างแมร์ก็แสนจะลำเอียง พรากลูกพรากแม่เขามา แต่พอมีลูกของตัวเองก็เกิดจะลูกเขาลูกเราขึ้น ลืมคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับแม่เขาไปเสียหมด

(Nitiprapha, 2018)

เมื่อจงสว่างรู้ความจริงว่าตนไม่ใช่ลูกที่แท้จริงของเสี้ยม ทำให้เสี้ยมปฏิบัติต่อจงสว่างด้วยความลำเอียงได้โดยไม่สนใจใคร โดยที่เสี้ยมหันไปเอาอกเอาใจจิตรไสวลูกชายของเธออย่างออกนอกหน้า ทำให้จงสว่างรู้สึกขาดความมั่นคงในครอบครัวแสดงให้เห็นถึงอำนาจในทางปฏิบัติที่แม่ปฏิบัติต่อลูกเลี้ยงอย่างไร้ความยุติธรรม มีข้อความปรากฏดังนี้

เขาไม่ได้รู้สึกอะไรเลยจะว่าไป มีคนไม่น้อยเป็นลูกขอมมาเลี้ยงในโลก แต่หลังจากเทความลับออกจากอกได้ แม่ก็เหมือนกับไม่ต้องคอยระมัดระวัง แม่เริ่มเอาอกเอาใจจิตรไสวออกนอกหน้า พอพ่อแม่ลำเอียงลูก ๆ ที่เหลือก็รู้สึกไม่มั่นคง แล้วใครสักคนก็ต้องเป็นผู้ซัดใช้ และแน่นอน... ต้องไม่ใช่ลูกคนโปรด เช่นนั้นที่เขาตกเป็นเหยื่อ

(Nitiprapha, 2018)

1.4 อำนาจระหว่างพี่กับน้อง

อำนาจระหว่างพี่กับน้องที่ปรากฏในนวนิยายปรากฏให้เห็นในลักษณะของอำนาจระหว่างพี่ชายกับน้องสาว กล่าวคือ พี่ชายมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการควบคุมความคิดและการกระทำ

ของน้องสาว เนื่องจากพี่ชายเป็นเหมือนตัวแทนของพ่อ จากตัวบทปรากฏเพียงพฤติกรรมของพี่ชาย คือ จิตรไสวเท่านั้นที่ใช้อำนาจเผด็จการบังคับน้องสาวคือจรัสแสง ซึ่งปรากฏเพียงหนึ่งตอน ดังนี้

ก. พี่ชายกับน้องสาว

จิตรไสวใช้อำนาจของผู้ชายเข้าควบคุมน้องสาวคือจรัสแสง กล่าวคือ ในตอนที่ มีจดหมายจากครูที่ป็นมาบอกที่บ้านว่าจรัสแสงไม่เข้าเรียนและมีชายหนุ่มมาติดพัน ในตอนนั้นตง และจางสว่างไม่อยู่ อำนาจในครอบครัวจึงตกเป็นจิตรไสว ดังนั้นเมื่อได้รับจดหมาย จิตรไสวก็ เดินทางไปป็นทันที และเขาก็ใช้กำลังบีบบังคับให้น้องสาวกลับบ้าน ซึ่งในขณะนั้นจรัสแสงมิได้ เต็มใจแต่ไม่อาจขัดขืนอำนาจของพี่ชายได้มีข้อความปรากฏดังนี้

จิตรไสวฟังประตูห้องเข้าไปพบทั้งคู่เปลือยเปล่าหลับไหลในอ้อมกอดกันและกัน นูร์ฮัมสรูลไม่ได้ทันมีโอกาสได้พูดอะไรแม้แต่คำเดียว จิตรไสวกระโดดเข้าลากเขาลงจาก เตียงพร้อมกับขึ้นคร่อมร่าวกำปั่นเข้าใส่หน้าไม่ยั้ง จรัสแสงเอาแต่กรี๊ดร้อง ... ร้องตอน จิตรไสวกระชากจีบเธอใส่เสื้อผ้าวางกับยังเป็นเด็ก ร้องตอนเขาหันไปตะคอกเตะหนุ่ม น้อยที่ซุกหน้าสะอึกสะอื้นตรงมุมห้องซ้ำอีกสองครั้งสั่งลา ร้องตอนที่ลากพรวดเธอจากรัก แรกที่ตงามราวกับความฝันนั้นไปตลอดกาล

(Nitiprapha, 2018)

1.5 อำนาจระหว่างลูกแท้กับลูกบุญธรรม

ความแตกต่างระหว่างลูกที่แท้จริงกับลูกบุญธรรมแสดงให้เห็นถึงลูกที่แท้จริงมี อำนาจเหนือกว่าลูกบุญธรรม โดยไม่มีเรื่องเพศมาเป็นตัวกำหนด อำนาจของลูกที่แท้จริงมีอิทธิพล (Influence) ในการกำหนดชะตากรรมให้กับลูกบุญธรรม และลูกบุญธรรมจะต้องตกอยู่ภายใต้ อำนาจ ถึงแม้จะไม่ใช้การใช้อำนาจโดยตรงแบบการควบคุม แต่ก็มีลักษณะของการใช้อำนาจที่ ร่องลงมา ก็คือการใช้อิทธิพลนั่นเอง ดังตัวอย่างของเหตุการณ์ต่อไปนี้

จรัสสินรู้ความจริงว่าจางสว่างไม่ใช่พี่น้องจริง ๆ ของตน แต่เป็นเพียงเด็กชายที่พ่อ กับแม่ขอมมาเลี้ยง ทำให้จรัสสินเกิดอคติต่อจางสว่าง จึงหวนล้อมใช้อิทธิพลของความเป็นพี่สาวเป่าหู ให้เจริตศรีตั้งแง่รังเกียจจางสว่างด้วย ดังข้อความที่ว่า

ยายสินก็อคติคนน้อยอยู่เมื่อไหร่ พอมารู้ว่าเขาลูกเลี้ยงก็ไม่อยากได้เขาเป็น หัวหน้าครอบครัว มัวคิดเล็กคิดน้อยคอยแต่จะหาเรื่องมาค่อนขอดเอาอกกับเขา ประเดี๋ยวว่า พอตาสว่างเอาเมีย...ก็กิจการสมบัติจะตกเป็นของคนอื่นไกลบ้าง ... ไม่แต่แค่นั้นนะ ยังถือ ตัวด้วย บั่นบึงเย็นชาไม่ให้ความสนิทสนม ทำกับเขาเหมือนเป็นคนอื่นไม่ใช่พี่ทั้ง ๆ ที่โตมา ด้วยกัน

(Nitiprapha, 2018)

พอพ่อแม่ลำเอียงลูก ๆ ที่เหลือก็รู้สึกไม่มั่นคง แล้วใครสักคนก็ต้องเป็นผู้ชดใช้ และแน่นอน... ต้องไม่ใช่ลูกคนโปรด เช่นนั้นที่เขาตกเป็นเหยื่อ จรุงสึนกับเจริตศรีซัดโถม ชุ่นเคื่องของพวกเขาตกลงที่เขา แต่ช่างเถิด มันก็แค่เรื่องหุยมหิมขี้หุยมุรา เขาไม่อยากจะถึง รังแต่จะทำให้ขมขื่นโดยไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้น

(Nitiprapha, 2018)

จิตรไสวเชื่อว่าทั้งพ่อและแม่ต้องการให้เขาคบครองสิทธิ์ในการสืบทอดกิจการของตระกูลเพียงผู้เดียว โดยไม่มีพี่ชายซึ่งเป็นแค่ลูกเลี้ยงมาเกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าพี่ชายจะช่วยสร้างรากฐานความมั่นคงทางธุรกิจสืบต่อมาจากพ่อโดยที่พี่ชายไม่เคยเรียกร้องสิ่งใดเลยก็ตาม ซึ่งความคิดของพ่อและแม่ก็ตรงกับความคิดของเขา ดังข้อความที่ว่า

เป็นครั้งแรกว่าทุกอย่างถูกกำหนดเอาไว้แล้ว ให้ทรัพย์สินกิจการของครอบครัวต้องตกเป็นของเขา ... และของเขาแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น เขาเชื่อมาตลอดว่าทรัพย์สินกิจการจะตกเป็นของเขาที่กั้นคนละครึ่งวันหนึ่ง ซึ่งไม่มีเหตุผลที่จะไม่เป็นเช่นนั้น จงสว่างบากบันแผ้วถางทุกอย่างมากับมือ เขาทำที่หลังมาแบ่งครึ่งจะว่าไปก็หาได้เป็นธรรมดา หากแต่ยังคงต้องเป็นเช่นนั้นด้วยเหตุว่าเขาเป็นลูกแท้ ๆ

(Nitiprapha, 2018)

จิตรไสวคิดว่าเขาต้องการเอาชนะจงสว่าง และด้วยฐานอำนาจที่เขาได้รับจากพ่อและแม่ในฐานะลูกที่แท้จริง เขาทำลายอำนาจและอิทธิพลของพี่ชายที่มีครอบครัว รวมถึงอำนาจที่มีต่อคนงานในโรงสีไปจนหมดสิ้น และถอนรากถอนโคนอิทธิพลของพี่ชายโดยการอาศัยอำนาจจากพ่อแม่แย่งชิงคนรัก สิ่งนี้ทำลายความหวังทั้งหมดของจงสว่าง ซึ่งจิตรไสวคิดว่าการกระทำของเขาเป็นการ “กำราบแม่ทัพนายกองลงได้และถือว่าได้รับชัยชนะ” ดังข้อความปรากฏ

อย่างไรเสียก็ต้องเป็นเขาอยู่ดีไม่เร็วก็ช้า ที่จะเป็นคนเข้ามาดูแลทรัพย์สินสมบัติกิจการ และหากต้องเป็นเช่นนั้น...ใช่...กองทัพ กองทัพนั้นอย่างไรหรือมีใช้ที่บ่มเพาะเขา มา ว่าต่อให้ยึดผืนดินมาได้สุดท้ายไฟพรพมาเป็นเชลยได้เรือนล้าน หากยังยึดนครหลวงไม่ได้ กำราบแม่ทัพนายกองลงได้ไม่หมดจดก็ไม่อาจถือว่าได้รับชัยชนะ หัวใจต่างหากที่ต้องรู้ว่าอยู่ที่สิ่งใด หัวใจต่างหากต้องลึกริบมาให้ได้ หัวใจนั้นที่ต้องเก็บกดบดบิบให้บอบช้ำสิ้นแรง แม่พอกับแม่จะไม่พูดออกมาตรง ๆ แต่ก็คงคิดเช่นเดียวกัน ว่าหากไม่มีผู้หญิงสนับสนุนเป็นกำลังใจให้จงสว่าง ปล่อยเขาแต่กร้าวอ้างว้างทุกอย่างก็คงจะง่ายเข้า

(Nitiprapha, 2018)

1.6 ความไร้อำนาจของตัวละครหญิง

ตัวละครหญิงที่ปรากฏในเรื่อง เป็นผู้ไม่มีสิทธิไม่มีบทบาทสำคัญและไม่มีอำนาจใด ๆ ในครอบครัว โดยเฉพาะตัวละครที่อยู่ในสถานภาพของ “ลูกสาว” หากแต่เสียงที่มีสถานภาพเป็นแม่ แม้จะมีอำนาจภายในบ้าน แต่ก็ไม่สามารถใช้อำนาจในการควบคุมผู้ชายคือ สามี ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และไม่สามารถควบคุมลูกชายได้ ดังนั้น จึงใช้อำนาจโดยการครอบงำความคิดของผู้เป็นใหญ่ คือ ตง ซึ่งเป็นสามีของเธอ เพราะอำนาจที่สั่งการจากตงเป็นอำนาจเบ็ดเสร็จ ไม่มีผู้ใดในครอบครัวขัดขืนได้ ดังตัวอย่างเหตุการณ์ที่แสดงความไร้อำนาจของตัวละครหญิงดังนี้

ตอนที่จางสว่างผิดหวังจากความรัก สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้ว่าเสียงและตงเป็นผู้ทำผิด เนื่องจากใคร ๆ ก็รู้ว่าอี้สู่นเป็นคนรักของจางสว่างพี่ชายคนโต แต่ก็ไม่มีใครทัดทานอำนาจของตงได้ หลังจากที่จางสว่างทราบข่าวเรื่องการแต่งงานของจิตรไสวกับอี้สู่น เขาจึงหายออกไปจากบ้านโดยไม่มีใครออกตามหา บรรดาน้องสาวของเขาก็ไม่อาจทัดทานอำนาจของพ่อกับแม่ได้ ดังข้อความปรากฏว่า

จรัสแสงที่กรี๊ดร้องจนเสียงแหบหายเหมือนครั้งล้มเจ้าเข้าใส่กองข้าหมาในหลุมหลบภัย และเจริตศรีที่จับรถไฟกลับมาอาละวาดขว้างปาข้าวของแตกพังทั้งบ้าน *เตี้ยเอาแต่พูดว่าต้องสืบทอดวงศตระกูล คนหัวโบราณนี่นะหนูดาว ก็แล้วตาสว่างใช้แซ่ของใครอยู่รี เลือดเขากรีดออกมามันไม่เป็นสีแดงเหมือนของตาสาวของใครหรืออย่างไร คราวจะใช้เขาทำงาน ทำไม่ถึงไม่คิดว่าเขาเป็นคนอื่น*

(Nitiprapha, 2018)

เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ต้องยอมรับกับการตกอยู่ภายใต้อำนาจนั้นโดยุษฎี ดังเช่นอี้สู่นที่ต้องยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจควบคุมของจิตรไสว แม้แต่ชีวิตเธอก็ปกป้องไว้ไม่ได้ ดังข้อความปรากฏ คือ

อี้สู่นกลั่นหายใจ สะบัดหน้าไปมาในน้ำที่ท่วมท้นเต็มคันถึงหลังคา และรกกี้จมองลงถึงกันแม่น้ำแล้ว ... เธอกรี๊ดร้องขอชีวิตเขาด้วยแรงใจทั้งหมดที่มี... ลั่นดังอยู่แต่ข้างในอก ได้โปรดเถิดพี่ไหว ปล่อยฉัน ปล่อย ได้โปรด แต่จิตรไสวยังคงนั่งมองเธออย่างสงบกลางแสงวิบไหวแปลกประหลาดของประกายแดดลอดผ่านและพรายฟอง แผลงจมองเห็นดวงตาเขามองมาอย่างอ่อนโยนโดยที่สุด ยี่สู่นก็ถึงตระหนักรู้ว่ามีทางเป็นอื่นไปจากนี้ได้อีก เธอหยุดดิ้นรน สงบลงตาม ฝ้ามองความตายค่อย ๆ รุกคืบเข้าครอบครองเธอทีละน้อยจากเงาสะท้อนในดวงตาของเธอ

(Nitiprapha, 2018)

2. ลักษณะการใช้อำนาจรวมถึงระบบคิดเกี่ยวกับอำนาจของคนจีนพลัดถิ่นที่ปรากฏ ในนวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ

ลักษณะการใช้อำนาจของบุคคลในครอบครัวคนจีนพลัดถิ่นที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ยังถูกครอบคลุมไปด้วยระบบคิดแบบปิตาธิปไตย (Patriarchal) ที่ให้ความสำคัญกับเพศชาย หัวหน้าครอบครัวมีอำนาจควบคุมเบ็ดเสร็จ แต่อำนาจของหัวหน้าครอบครัวมีการถ่ายโอนจากพ่อ (ตั้งจือตง) ไปสู่ลูกชายคนโต (จิตรไสว) ทำให้สถานภาพของลูกชายเปลี่ยนแปลงจากลูกไปสู่ผู้นำ อำนาจก็ถูกเปลี่ยนถ่ายด้วย ซึ่งจากเดิมจิตรไสวใช้อำนาจแบบอิทธิพลในฐานะลูกชายที่แท้จริงก็กลายมาเป็นสามารถใช้อำนาจแบบควบคุมได้เบ็ดเสร็จ ส่วนพ่อจะต้องลดบทบาทของตนเองลงกลายเป็นเพียงที่ปรึกษาให้กับลูกชายเท่านั้น ตัวละครหญิงที่มีอำนาจมากที่สุด คือ เสี่ยวหมิง กล่าวได้ว่าผู้หญิงที่มีอำนาจมากที่สุดในครอบครัว คือ แม่ แต่ทั้งนี้อำนาจที่แม่มีเป็นเพียงอำนาจแห่งการครอบงำความคิดของหัวหน้าครอบครัวเท่านั้น แต่ไม่อาจสั่งการหรือใช้อำนาจได้เท่ากับหัวหน้าครอบครัว และอำนาจของแม่จะสิ้นสุดลงเมื่อแม่เสียชีวิตเท่านั้น ส่วนลูกสาวไม่มีสิทธิ์มีเสียงใด ๆ ในครอบครัว ลูกสาวจึงเป็นเพียงผู้อยู่ภายใต้อำนาจสั่งการของผู้นำครอบครัว ดังนั้นตัวละครลูกสาว คือ จรุงสิน เจริตศรี จรัสแสง จึงเป็นภาพแทนของตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความรู้อำนาจของตัวละครหญิง ซึ่งตอกย้ำระบบคิดแบบปิตาธิปไตยในสังคมของคนจีนพลัดถิ่นยุคหนึ่งผ่านวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าในสังคมชาวจีน เพศชายเป็นเพศที่มีอำนาจและจะมีการผลิตเปลี่ยนแปลงและถ่ายอำนาจกัน โดยอำนาจสูงสุดอยู่ที่พ่อซึ่งทำหน้าที่บริหารกิจการของครอบครัว แต่เมื่อลูกชายขึ้นบริหารหรือเป็นผู้นำ อำนาจควบคุมสูงสุดจะถ่ายทอดไปอยู่ที่ลูกชาย ในขณะที่พ่อจะเปลี่ยนสถานะเป็นเพียงที่ปรึกษา ส่วนเพศหญิงอำนาจสูงสุดอยู่ที่แม่ ลูกสาวไม่มีสิทธิ์มีเสียงและไม่มีอำนาจใด ๆ ในครอบครัวเป็นได้เพียงแต่ผู้ตามเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามอำนาจของแม่จะมีไม่มากเท่ากับอำนาจของพ่อที่เป็นผู้นำครอบครัว ดังนั้นการใช้อำนาจของแม่ จึงปรากฏในลักษณะของการครอบงำสามี เพื่อให้สามีปฏิบัติตามความคิดของตน ส่วนการควบคุมเป็นอำนาจที่ใช้ได้เฉพาะผู้นำครอบครัว และการใช้อิทธิพลใช้ได้เมื่ออีกฝ่ายมีสถานะเป็นรอง เช่น ลูกแท้ใช้อิทธิพลเพื่อ “กด” ลูกบุญธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phanuwattanukul, (2009) ที่ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยข้อค้นพบประการหนึ่งพบว่า อำนาจในสังคมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งตายตัว แต่เลื่อนไหลไปมาบนพื้นที่ทางสังคม และไม่ได้ผูกขาดเบ็ดเสร็จ แต่อำนาจได้เคลื่อนตัวเข้า

ไปยังจุดที่เล็กและคั่นเคยที่สุด และจุดที่มีขอบข่ายกว้างขวางที่สุดในความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ทุกที่ อำนาจมีอยู่ทุกที่และทุกคนซึ่งขึ้นอยู่กับช่วงเวลา สถานการณ์ และประโยชน์บางประการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pranithayasai, (2001) ที่ศึกษาเรื่อง ผู้ชายในครอบครัวจีน กรณีศึกษา: ครอบครัวคนจีนแต่จิวในตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยประเด็นหนึ่งพบว่าโครงสร้างของครอบครัวจีนจะมีลักษณะที่สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีอำนาจในการปกครองภายในบ้านโดยเด็ดขาด ผู้สืบสกุลจะต้องเป็นชายเท่านั้น สิทธิและหน้าที่ของบุคคลภายในครอบครัวนั้นแบ่งแยกอย่างชัดเจนตามอาวุโส อายุ และเพศ ผู้อาวุโสจะได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพจากผู้อื่นอาวุโสกว่า ความหวังในการได้รับมรดกจะเป็นของฝ่ายชายแต่เพียงผู้เดียว สำหรับบุตรสาวจะได้ส่วนแบ่งที่พ่อแม่จัดให้ตอนแต่งงานสำหรับไว้ใช้จ่ายส่วนตัวเท่านั้น จากโครงสร้างทางสังคมดังกล่าวทำให้สถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงถูกมองข้าม ความสำคัญเป็นสภาวะที่ดำรงอยู่ภายใต้ความกดดัน จากผลการวิจัยทำให้ได้ข้อค้นพบว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวคนจีนพลัดถิ่นนั้น แม้ผู้ที่มีอำนาจโดยตรงจะเป็นเฉพาะผู้ชาย แต่ในขณะที่เดียวกันผู้หญิงก็พยายามแสวงหาอำนาจของตนเองเช่นกัน หากแต่ผู้หญิงจะถูกบีบด้วยกรอบประเพณีของสังคมปิตาธิปไตย ทำให้ผู้หญิงต้องค้นหาวิธีการแสดงอำนาจในทางอ้อม คือ การเข้าครอบงำความคิดของผู้นำที่มีอำนาจมากกว่า นั่นก็คือสามีหรือหัวหน้าครอบครัว นอกจากนี้อำนาจของฝ่ายชายมีพลวัตจากรุ่นไปสู่รุ่น คือจากพ่อสู่ลูกชาย แต่อำนาจของฝ่ายหญิงเป็นอำนาจแบบผูกขาดคืออำนาจในบ้านจะอยู่ที่แม่เท่านั้น ทั้งนี้ อำนาจของแม่จะไม่มีพลวัตเลื่อนไหลแบบอำนาจของผู้นำครอบครัว แต่จะสิ้นสุดลงเมื่อเสียชีวิตเท่านั้น ทั้งนี้การใช้อำนาจของผู้ปกครองซึ่งเป็นอำนาจแบบควบคุมที่ไม่มีใครปฏิเสธได้จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในลักษณะใดก็ตาม เนื่องจากไม่มีใครปฏิเสธอำนาจควบคุมนี้ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวคนจีนพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และนำมาเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่ปรากฏในวรรณกรรม เพื่อนำไปสู่การทำ ความเข้าใจและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของกลุ่มคน

สรุปผลการวิจัย

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนจีนพลัดถิ่น จากนวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ปรากฏลักษณะของการใช้อำนาจ ได้แก่ การควบคุม (control) การใช้อิทธิพล (influence) และการครอบงำ (domination) ซึ่งลักษณะของการใช้อำนาจดังกล่าวขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคลนั้นที่มีในครอบครัว คือความสัมพันธ์

เชิงอำนาจระหว่างสามีและภรรยา ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพ่อกับลูก ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างแม่กับลูก (แม่กับลูกแท้ และแม่กับลูกบุญธรรม) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพี่กับน้อง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างลูกแท้กับลูกบุญธรรม และความไร้อำนาจของตัวละครหญิง ในขณะเดียวกันบทสรุปของเหตุการณ์ต่างได้แสดงให้เห็นว่าการใช้อำนาจของผู้นำครอบครัวล้วนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากอำนาจของผู้นำเป็นอำนาจควบคุมที่ไม่มีผู้ใดในครอบครัวสามารถขัดขืนได้ ถึงแม้ว่าอำนาจนั้นจะไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

- Nitiprapha V. *Descendant of the Century and the Memory of The Memory of The Black Rose-Cat*. 2nd ed. Bangkok: Matichon; 2018.
- Phanuwanatukul W. Identity of Chinese – Thai people in multi-culture. *Parichart Journal*, 2009; 22(1): 140-152.
- Pranithayasai K. *Men's roles in Chinese family. A case study: Teochew Chinese family in Mahachai, Muang, Samutsongkarn province*. Thesis. Graduate school, Silpakorn University; 2001.
- Rodsub N. Paternalism: An inequality of men and women in Asian society. in *Journal of Buriram Rajabhat University*, 2012; (2): 30-46.
- Sangkhaphannanon T. *Literature & Theory*. Pathumthani: Nakorn; 2016.
- Thipdet B, Vivattanaset P, Thipdet U. Language and Economic Ideology: A Study of Chart Korbjitti's short stories. in *Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao*, 2019; 7(1) : 138-150.
- Thai Royal Society. *Dictionary of Thai Royal Society 2011*. 2nd ed. Bangkok. Siri Wattana inter printing; 2013.
- Wanchana S. *Theory of Power*. Bangkok: Political Science Association of Kasetsart University; 2014.